

Geachte minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs,

Dank voor de mogelijkheid te reageren op het wetsvoorstel over onderwijshuisvesting. We zijn ons ervan bewust dat dit wetsvoorstel een lange voorgeschiedenis heeft en voor een groot deel aansluit bij de wensen van de sector destijds.

Desondanks zijn wij teleurgesteld in het eindresultaat, omdat het de sector volledig klem zet. Het probleem rond onderwijshuisvesting wordt met dit voorstel niet opgelost. Daarnaast voegt het niets toe aan de praktijk. Sterker nog, dit voorstel maakt de uitvoering in de praktijk nog complexer en staat bovenal de noodzakelijke vernieuwing in de weg.

Allereerst onze reactie op het voorstel:

1. **Een verplicht IHP en MJOP** is betuttelend en beperkend. Zowel een IHP als MJOP zijn uitvoeringsplannen en horen bij een normale taakuitvoering van gemeenten en scholen. De taken zijn in de wet bij hen belegd en geven de partijen de mogelijkheid om tot beleidsintegratie te komen. Inmiddels hebben vrijwel alle gemeenten een IHP dat past bij de lokale situatie. In die zin is de oproep van de sectorraden en VNG destijds effectief geweest. Daarbij koersen veel gemeenten en scholen uit oogpunt van doelmatigheid op meervoudig gebruik van ruimte en een meer integrale voorzieningenplanning. Een verplicht IHP specifiek voor onderwijshuisvesting kan een dergelijke ontwikkeling juist verstoren. In plaats van een verplicht IHP en MJOP is het beter de aan de achterkant gewenste kwaliteit goed te beschrijven, zodat het Rijk kan sturen op prestaties.
2. **Gemeenten moeten de kosten dragen voor renovatie.** Renovatie wordt in het voorstel beschreven als een verandering aan het gebouw dat de levensduur met ten minste 25 jaar moet verlengen. De beschrijving is zodanig vaag dat het naar onze verwachting geen uitweg biedt uit de (discussies in de) praktijk. Bovendien wordt er een perverse en contraproductieve prikkel mee geïntroduceerd als het gaat om duurzaamheid en circulariteit: het voorstel nodigt uit tot tijdelijke huisvesting van minder duurzame kwaliteit en ontmoedigt goed onderhoud en levensverlengende ingrepen voor kortere periode. Per saldo kan dit kostenverhogend werken.
3. **De opheffing van het investeringsverbod** wordt in de praktijk ook ingewikkeld uitvoerbaar. Investerings worden gedaan om gebouwen te voorzien van een betere kwaliteit en courant te houden. Het levert meer gebruikswaarde op voor scholen, maar ook meer vastgoedwaarde voor degene die het pand op de balans heeft. De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen scholen en gemeenten zijn al complex en worden door opheffing van het investeringsverbod nog complexer. Door het voorstel verwachten we veel nieuwe discussie over wie wat moet betalen en wat moet worden verrekend bij de overdracht.
4. **De zorgplicht voor een gezond binnenklimaat** is lovenswaardig maar kan niet los worden gezien van andere zorgplichten. Voor een doelmatige aanpak moeten aanpassingen aan een gebouw integraal worden meegenomen met ander werk aan het gebouw. Zorgplicht voor één onderdeel van de som leidt af van deze integrale aanpak. Daarbij voegt deze zorgplicht niets toe aan de huidige regelgeving: de zorgplicht voor een gezond binnenklimaat voor docenten, die in dezelfde ruimte zitten, is immers al in overige wetgeving geborgd.

Dan ons voorstel:

Het grootste probleem bij onderwijshuisvesting is niet de wet, maar de te lage bekostiging vanuit het Rijk om te kunnen voldoen aan de (minimale) wettelijke eisen, convenanten en afspraken op het gebied van onderwijs, inclusie, rijke schooldag, eten op school, gezondheid, jeugdzorg, bouw, energie, klimaat en circulariteit. Zonder voldoende financiering is iedere wetswijziging een wassen neus.

Die financiering moet vanuit het Rijk komen. Dat is bij wet zo geregeld: het Rijk moet voorzien in voldoende bekostiging onder normale omstandigheden. Zie in dit verband het onderzoek van TeekensKarstens advocaten en een recente rechtszaak op Curaçao die op dezelfde gronden is gewonnen. Om te bepalen welk bedrag nodig

is voor goede, gezonde en duurzame schoolgebouwen, hebben we vanuit Bouwstenen voor het Rijk en het werkveld een som gemaakt waarbij de uitgangspunten (de kwaliteit) en de bedragen (de prijs voor deze kwaliteit) zijn beschreven. We gaan graag met de minister in gesprek over deze uitgangspunten en berekening, zodat we weten wat we van elkaar mogen verwachten en waarop we elkaar (wettelijk) kunnen aanspreken. Ook voeren we graag samen met het ministerie en het werkveld een paar proefprojecten uit waarbij scholen worden gebouwd die voldoen aan alle doelen voor 2050 (voor zover bekend) waarbij we alle financiële gegevens op tafel komen te liggen: Daarvan kunnen we allemaal leren.

Dan de route voor het geld. In dit verband verwijzen we u graag naar het onderzoek dat de Argumentenfabriek op ons verzoek heeft uitgevoerd, samen met schoolbesturen, gemeenten, Bouwend Nederland, Techniek Nederland en de ministeries van OCW en BZK. Daarbij spreken we de intentie uit dat als er vanuit het Rijk voldoende financiering komt om de zorgplicht van gemeenten en scholen goed in te vullen, we dit geld ook goed en openbaar zullen verantwoorden zodat iedereen kan zien dat het belastinggeld goed wordt besteed en er meters worden gemaakt in doelmatige verbetering van de gebouwen. Ook daarover gaan we graag met u in gesprek.

Tot slot pleiten we voor experimenteerruimte (al dan niet wettelijk vastgelegd) voor scholen en gemeenten die meer eenheid willen brengen in de vastgoedexploitatie en geldstromen willen bundelen bij één partij: school, gemeente of derde.

We denken graag mee

We hopen met onze voorstellen voor de omvang en route van het geld, de proefprojecten en de experimenteerruimte een betere basis te leggen voor de governance en financiering van de onderwijshuisvesting passend bij de toekomst. Voor meer informatie over de hier genoemde onderzoeken en wat we vanuit het werkveld kunnen betekenen, verwijzen we graag naar onze website, ons ontwikkelwerk: zowel rond het Deltaplan Scholen als rond begroten en verantwoorden.

We wensen u veel veel wijsheid toe.

Met vriendelijke groet,

Ingrid de Moel,
directeur Bouwstenen voor Sociaal
Landelijk en onafhankelijk platform voor publiek gefinancierd vastgoed.